

Puig o l'energia narrativa

Entre les millors novel·les del 2014 hi figura, de manera destacada, *La vida és estranya*, de Valentí Puig. Podríem dir que es tracta d'unes falses memòries del mateix autor, tal com ho eren les de Salvador Orlan respecte a Llorenç Villalonga, però aquesta és una obra caiguda incomprensiblement en l'oblit i més ens val presentar la que ens ocupa d'una altra manera. Diguem que l'autor s'hi treu de la màniga un personatge que aparentment –si més no pel que fa als accidents de vida exterior– no té res a veure amb ell, però que en canvi funciona d'allò més bé com a màscara transmissora d'una determinada visió del món, i, més en concret, del nostre temps, país i capital: “Sospito que Barcelona finalment destruirà Catalunya.” Aquest és el leitmotiv que travessa de manera brillant aquesta gran crònica d'una determinada Catalunya en vies accelerades de desaparició i el contrapunt d'una ciutat cada cop més global però despersonalitzada.

Qui ens parla, però, a *La vida és estranya*? Quina mena de veu, de màscara, de personatge? “Sóc Oleguer de Regós, l'últim membre de la noblesa de la Conca”, ens diu al principi de l'obra, però en aquestes primeres pàgines també s'hi deixen caure altres senyes d'identitat, tant o més significatives que els seus orígens carlins: es tracta d'un “home d'inacció” de seixanta anys, “d'un fracassat sense pal·liatius” i d'un historiador, el qual escriu unes memòries “per fer saber qui sóc i

les coses que he fet”. Fins aquí res d'extraordinari, o, més ben dit, res que faci presagiar res d'extraordinari.

També se'ns informa que de jove va escriure la *Història de l'ermita de la Salvació* i que fa uns quants anys que intenta culminar la seva vocació d'historiador: “Entenia que el meu destí era un llibre, el llibre que aconseguiria trobar el fil i la clau de la vida dels segles.” D'ambició no n'hi falta: fet i fet no es proposa

altra cosa que escriure “un estudi definitiu sobre les lleis de la història”. Però d'aquest estudi no se'ns en dona cap més clarícia com no sigui per recordar-nos en què esmerça quotidianament el seu temps en una solitària biblioteca del

Barri Gòtic: una “revisió a fons dels eixos de la història”, se'ns dirà més endavant, però no en sabrem mai més res. En canvi, sí que sabem des del principi que tot plegat és un simple recurs narratiu i, per tant, mai no ens prendrem seriosament aquesta seva vocació d'historiador.

Així les coses, res no fa preveure que el personatge en qüestió sigui capaç d'explicar res mínimament sucós, però aquest és justament el *tour de force* que Valentí Puig salda amb un èxit inqüestionable: les memòries del nostre personatge, o, més en concret, la distància abismal entre els propòsits de la seva ambició risible com a historiador i els resultats aconseguits amb aquestes falses memòries de diletant, són l'obra que el lector té ara a les mans: un text ple de talent i dotat de

És el triomf inapel·lable de la literatura sobre la història

LA VIDA ÉS ESTRANYA
Valentí Puig

Editorial: Proa
Barcelona, 2014
Pàgines: 280
Preu: 17 euros

principi a final d'una estranya capacitat hipnòtica. És ben bé el triomf inapel·lable de la literatura sobre la història, o el de la narració sobre qualsevol forma d'història.

I és que *La vida és estranya* se'ns imposa rotundament per efecte i obra del seu magnetisme formal: la novel·la com a artefacte d'alta precisió verbal, la narració com a apoteosi d'una forma tan lliure com artitzada. D'una forma feta tota ella de textures verbals, dèsmalt lèxic, de filigranes sintàctiques, de diàlegs vius i llambregants (com el de la ruptura entre Oleguer i la seva dona Glòria a la terrassa del seu pis del Turó Park, quan li etziba: “Tant més qui siguis, què facis. Jo no sóc de ningú. Vés-te'n a fer com si escriguessis un llibre que mai no escriuràs. Entafora't al teu piset del carrer Petritxol. Què en saps, de la

El visible, Jordi Guardans i el transparent

Al pròleg de *La presència del transparent*, Jordi Llovet cita Boileau amb la intenció de presentar un poeta que ha aconseguit ser una presència i tenir un estil propi: “L'estil és l'home.” No podríem estar-hi més d'acord: Jordi Guardans ha fenyut un estil seu, i hi ha estat fidel des del principi fins avui. L'home J.G. es fa visible en aquest volum contundent, que aplega els set llibres editats durant els darrers vint anys –més un d'inèdit, *El missatger*– i que no és pas una obra completa sinó una obra en construcció. Però un poeta no és tan sols l'estil. Fent la (re)lectura de J.G. ens ha vingut al cap una

sageta de Lautréamont, que H. Miller cita a *El temps dels assassins*: “La poesia ha d'ésser feta per tots.” L'home ha d'esborrar la individualitat insignificant per esdevenir el jo autèntic. Aquest jo fals, insignificant i, tanmateix, visible, J.G. l'anomena indistintament “serps”, “gàbies”, “malaltia”, “platja negra”, “albes fredes”, “nit del silenci”.

Miller, parlant del noi que va davallar a l'infern i en va emergir amb la resposta del silenci, clama el temps en què el poeta tenia la més alta comesa, i brama contra l'evidència que, avui, “el poeta mateix ha deixat de creure en la seva divina missió. Fa un segle o més

Jordi Guardans ha reunit tota la seva poesia / ORIOL DURAN

El més món dels mons

D. SAM ABRAMS

És una veritat certament incòmoda que les grans èpoques de crisi poden ser terra molt fèrtil per a la generació de grans obres d'art en el terreny de la literatura. Noms com Òssip Mandelstam, Eugenio Montale, Bertolt Brecht, Antonin Artaud, Isak Dinesen i Robert Musil en són una bona prova. A l'ombra d'aquesta veritat dura d'empassar, amb *La vida és estranya*, la sisena novel·la des de *Complot* (1986), Valentí Puig ens acaba d'oferir, sense cap dubte, la seva obra més personal, més creativa i més ambiciosa a àmbit conceptual i formal.

D'entrada, *La vida és estranya* ens remet a dos subgèneres de la prosa de ficció: les falses memòries, a la manera de *Les falses memòries de Salvador Orlan*, de Llorenç Villalonga, i el gran fris d'una societat profundament trasbalsada, a la manera de *Vida privada*, de Josep M. Sagarra.

La novel·la de Puig gira a l'entorn del protagonista, l'inoblidable Oleguer Regós, un dels grans personatges de l'autor. Des de l'altiplà dels 60 anys, Regós, historiador de vocació, repassa la seva vida en perspectiva i, al mateix temps, està enderiat amb el projecte d'escriure *La vida dels segles*, la seva obra mestra que vol revelar les idees bàsiques que fonamenten la història de la humanitat. Evidentment, la crònica autobiogràfica de Regós i la seva magna monografia sobre la història universal són vasos comunicants que, en el fons, han sorgit d'una motivació comuna: entendre el cafarnaüm de la societat actual per poder-se'n defensar i reorientar-se a la vida, encara que sigui ballant sobre una corda fluixa primíssima.

Regós toca totes les notes del prodigiós teclat de la seva vida i la història del món per

mirar de treure'n l'entrellat, el famós dibuix del tapís del venerat Henry James. Els infinits imponderables que emergeixen al pas frustren constantment les perquisicions. Regós, però, malgrat tot, ens acaba brindant, en la forma de flaixos intermitents, un deliciós i extraordinari enfilall de moments epifànics que, d'una manera o altra, penetren l'escorça gruixuda i repel·lent de l'existència i la història. Regós, en el seu afany de contestar una llarga sèrie d'últimes preguntes, ens il·lumina sobre un extens ventall de temes: l'amor i l'alteritat, la lleialtat i la deslleialtat, la corrupció i l'honorabilitat, la societat, la política, el diner i el poder econòmic, la malaltia i el dolor, la mort, el pas del temps, la decadència, la corrupció, la vida moral, la religió, la cultura, l'oci, la guerra, la responsabilitat i el deure, el dubte i la incertesa i un llarg etcètera. Tot plegat, un autèntic *tour de force*, un veritable compendi de la vida actual i el món modern, escrutats des de l'òptica *sub specie aeternitatis*.

Amb gran destresa i intel·ligència, Puig ha estructurat la seva novel·la de manera que tots els petits grans moments brillin per separat a partir de la fragmentació textual, on s'encavalquen, se sobreposen o es juxtaposen els variadíssims plans narratius, temporals i espacials. Puig, autor d'un gran bagatge literari, ha inscrit la seva novel·la a la tradició narrativa de l'Alta Modernitat, amb totes les reserves iròniques que vulgueu, perquè, tal com ho van fer Joyce i Woolf en el seu moment, demana que els lectors participin activament en la construcció del sentit final del text.

La vida és estranya és una novel·la d'una desbordant humanitat, saviesa i cultura, que despenalitzava el rigor i l'exigència i, amb dosis de caritat, demostra que aquestes dues eines precioses representen la nostra única possibilitat de sortida davant l'atzucac actual. *

vida? Què en saps, de mi, de les dones, de res?). Però també de precisió descriptiva —com les que dedica a certes dones—, d'humor a balquena, i sobretot d'una intel·ligència que desarma per la seva irreductible naturalitat: la més difícil d'aconseguir, perquè es té o no es té. I a fe que el nostre autor en té i ens en fa partícips de cap a cap de l'obra.

Tot referint-se al seu projecte d'obra historiogràfica, *La vida dels segles*, Oleguer de Regós ens diu que d'ençà que un dia es va despertar amb el títol del llibre ben clar, “no faig altra cosa que preparar-me per posar-m'hi, perquè sé que el dia que comenci a escriure l'obra vindrà sola”. “Serà una lliçó d'energia”, conclou. En efecte, tota una lliçó d'energia narrativa és el que, al capdavant, és aquesta última novel·la de Valentí Puig. *

que canta fora de to; si més no, hem perdut la capacitat de sintonitzar-lo.” Tota l'obra poètica de J.G. és un camí cap a la sintonització amb el món, i un prec de ser sintonitzat: “M'amago. Escric un vers / i em costarà fer-me entendre, / però el fet d'escriure ja és / un gran homenatge / a la bombeta que m'il·lumina / en la nit del silenci.”

La presència del transparent és el camí de l'ara fins a l'etern, dues visions de la mateixa idea del temps, que no té record però sí memòria. “I és que els teus ulls de pena fosca / només mirant-me m'anunciaven / el meu passat d'estrelles rares.” J.G. ens fa parlar d'un món de nens que es protegeixen dels adults, d'avis que esdevenen una presència que comunica la memòria amb la innocèn-

cia, de mariners que travessen les estrelles, del noi enamorat de la llum i embarassat que du al ventre el fruit de l'edat d'or, de gitanos i de pobles nòmades, de llums que tan sols es troben en punts concrets de la Terra i en la presència visible de quan el transparent es fa visible: “Malalties que els metges no saben / d'una febre de llum i tendresa.”

Els nens morts, els testimonis de la llum, els marginats i els espectadors de galliner. El suburbi del món que espera, com en una nit de Nadal s'espera l'estel que il·lumina, la presència del transparent: la veritat que ve d'un altre món, la veritat que ha de fer destruir el món, insignificant, “Menyspreu del pare, / d'home petit”, per edificar el món autèntic, “menyspreu de mare, fill diferent”.

Tenir a les mans en un volum tota l'obra escrita d'un poeta viu és un plaer immens. Aquesta (re)edició de la poesia de J.G. és més que un aplec de llibres: és el (re)naixement d'un poeta que ha viscut, coratjut i obviant el vell circ cultural, per a l'escomesa que té assignada: desvetllar la mirada, convidar la bellesa, retrobar-se en l'etern.

És un poeta místic? No. És un poeta o és un músic? No. És un poeta boig? Tots ho són, per això saben resar, i parlar dins el brogit, i callar dins el silenci. “Als set anys / se'm va escapar / el barquet que tenia; / em vaig ficar a l'estany / a cercar-lo, / amarat fins al coll, / amb aquella alegria / de l'aigua que ens estima. / Tot-hom em cridava, / però el barquet i jo quiets, / jugant amb Abba.” *

Valentí Puig

ha publicat una novel·la protagonitzada per un historiador que vol escriure un llibre
ELISABETH MAGRE

LA PRESENCIA DEL TRANSPARENT. OBRA COMPLETA 1994-2014
Jordi Guardans

Editorial: Pagès Lleida, 2014
Pàgines: 647
Preu: 30 euros